

1655**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU¹⁾**

z dnia 23 września 2003 r.

w sprawie standardów kształcenia nauczycieli

Na podstawie art. 4a ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się standardy kształcenia nauczycieli w szkołach wyższych na studiach wyższych zawodowych, studiach magisterskich oraz studiach podyplomowych, stanowiące załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Standardy kształcenia nauczycieli, o których mowa w § 1, dotyczą studiów i studiów podyplomowych rozpoczynających się od roku akademickiego 2003/2004.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Edukacji Narodowej i Sportu: *K. Łybacka*

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej i Sportu kieruje działem administracji rządowej — szkolnictwo wyższe, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (Dz. U. Nr 97, poz. 866).

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 63, poz. 314, z 1994 r. Nr 1, poz. 3, Nr 43, poz. 163, Nr 105, poz. 509 i Nr 121, poz. 591, z 1996 r. Nr 5, poz. 34 i Nr 24, poz. 110, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 96, poz. 590, Nr 104, poz. 661, Nr 121, poz. 770 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 50, poz. 310, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1115 i 1118, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1314, z 2001 r. Nr 85, poz. 924, Nr 103, poz. 1129, Nr 111, poz. 1193 i 1194 i Nr 126, poz. 1383, z 2002 r. Nr 4, poz. 33 i 34, Nr 150, poz. 1239, Nr 153, poz. 1271 i Nr 200, poz. 1683 oraz z 2003 r. Nr 65, poz. 595, Nr 128, poz. 1176 i Nr 137, poz. 1304.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 września 2003 r. (poz. 1655)

STANDARDY KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI W SZKOŁACH WYŻSZYCH NA STUDIACH WYŻSZYCH ZAWODOWYCH, STUDIACH MAGISTERSKICH ORAZ STUDIACH PODYPLOMOWYCH

I. WYMAGANIA OGÓLNE

Szkoły wyższe prowadzą kształcenie nauczycieli w ramach specjalizacji nauczycielskiej na studiach wyższych zawodowych, studiach magisterskich oraz studiach podyplomowych. W programie studiów i studiów podyplomowych o specjalizacji nauczycielskiej uwzględnia się wymogi określone w niniejszych standardach, tak aby absolwent studiów i studiów podyplomowych równocześnie z merytorycznym przygotowaniem w zakresie określonego kierunku (specjalności) studiów uzyskał kwalifikacje zawodowe.

Przygotowanie do zawodu nauczyciela obejmuje:

- 1) kształcenie kierunkowe — przygotowujące merytorycznie do prowadzenia określonego rodzaju zajęć edukacyjnych, realizowane w ramach kierunku (specjalności) studiów, a także na studiach podyplomowych, w taki sposób, aby absolwent uzyskał wiedzę i umiejętności odpowiednie do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, przy czym:
  - a) przygotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, których nazwa odpowiada nazwie kierunku studiów, zapewnia ukończenie danego kierunku studiów lub kierunku zbliżonego do przedmiotu lub zajęć i odpowiedniej specjalności albo kierunku zbliżonego i odpowiednich studiów podyplomowych, tak aby łącznie spełnione były standardy nauczania dla właściwego, zgodnego z nazwą przedmiotu lub zajęć, kierunku studiów,
  - b) przygotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć niemających odpowiednika w nazwie kierunku studiów zapewnia ukończenie kierunku zbliżonego do przedmiotu lub zajęć i odpowiedniej specjalności lub kierunku zbliżonego i odpowiednich studiów podyplomowych, tak aby łącznie uzyskane przygotowanie umożliwiało właściwą realizację zajęć edukacyjnych;
- 2) kształcenie nauczycielskie — przygotowujące do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzone w powiązaniu z kształceniem kierunkowym (specjalnością) oraz praktyką pedagogiczną;
- 3) praktyki pedagogiczne — służące rozwijaniu umiejętności zawodowych, poznaniu organizacji szkół i placówek, realizowane w powiązaniu z kształceniem nauczycielskim.

II. SYLWETKA ABSOLWENTA

Absolwent studiów i studiów podyplomowych o specjalizacji nauczycielskiej powinien być przygotowany do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wy-

chowawczych i opiekuńczych zadań szkoły. W związku z tym powinien posiadać przygotowanie w zakresie:

- 1) wybranego kierunku (specjalności) studiów, tak aby w sposób kompetentny przekazywać nabytą wiedzę oraz samodzielnie ją pogłębiać i aktualizować, a także integrować posiadaną wiedzę kierunkową z innymi dziedzinami wiedzy;
- 2) psychologii i pedagogiki, tak aby pełnić funkcje wychowawcze i opiekuńcze, wspierać wszechstronny rozwój ucznia, indywidualizować proces nauczania, zaspokajając szczególne potrzeby edukacyjne uczniów, organizować życie społeczne na poziomie klasy, szkoły i środowiska lokalnego, współpracować z innymi nauczycielami, rodzicami i społecznością lokalną;
- 3) dydaktyki przedmiotowej, tak aby skutecznie prowadzić zajęcia edukacyjne, rozbudzać zainteresowania poznawcze oraz wspierać rozwój intelektualny ucznia poprzez umiejętny dobór metod aktywizujących, technik nauczania i środków dydaktycznych, a także badać i oceniać osiągnięcia uczniów oraz własną praktykę;
- 4) wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w nauczaniu.

Absolwent studiów i studiów podyplomowych o specjalizacji nauczycielskiej powinien ponadto:

- 1) posiadać umiejętność wypowiedzania się w sposób poprawny i zrozumiały, z zachowaniem zasad kultury języka;
- 2) efektywnie i zgodnie z zasadami higieny posługiwać się narządem głosu;
- 3) znać co najmniej jeden język obcy w stopniu zaawansowanym;
- 4) wyrażać gotowość do rozwoju osobistego i zawodowego oraz ustawicznego kształcenia się.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI

Przygotowanie do zawodu nauczyciela powinno prowadzić do nabycia kompetencji w następujących zakresach:

- 1) dydaktycznym;
- 2) wychowawczym i społecznym — związanym z umiejętnością rozpoznawania potrzeb ucznia oraz zdolnością do współpracy w różnorodnych relacjach międzyludzkich;
- 3) kreatywnym — wyrażającym się zdolnością do samokształcenia, innowacyjnością i niestandardowością działań w powiązaniu ze zdolnościami adaptacyjnymi, mobilnością i elastycznością;

- 4) prakseologicznym — wyrażającym się skutecznością w planowaniu, realizacji, organizowaniu, kontroli i ocenie procesów edukacyjnych;
- 5) komunikacyjnym — wyrażającym się skutecznością zachowań werbalnych i pozawerbalnych w sytuacjach edukacyjnych, a ponadto znajomością co najmniej jednego języka obcego w stopniu zaawansowanym;
- 6) informacyjno-medialnym — wyrażającym się umiejętnością korzystania z technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz ich stosowania w nauczaniu.

IV. GRUPY PRZEDMIOTÓW I MINIMALNE OBCIĄŻENIA GODZINOWE NA STUDIACH WYŻSZYCH ZAWODOWYCH I STUDIACH MAGISTERSKICH

- A. PRZEDMIOTY KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO — zgodnie ze standardami nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia.
- B. PRZEDMIOTY PODSTAWOWE — zgodnie ze standardami nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia.
- C. PRZEDMIOTY KIERUNKOWE — zgodnie ze standardami nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia.
- D. PRZEDMIOTY KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELSKIEGO
  1. Blok przedmiotów psychologicznych i pedagogicznych — 150 godzin
  2. Dydaktyka przedmiotowa — 120 godzin
  3. Przedmioty uzupełniające — 60 godzin

Razem: 330 godzin

V. TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTÓW NA STUDIACH WYŻSZYCH ZAWODOWYCH I STUDIACH MAGISTERSKICH

- A. PRZEDMIOTY KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO — zgodnie ze standardami nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia.
- B. PRZEDMIOTY PODSTAWOWE — zgodnie ze standardami nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia.
- C. PRZEDMIOTY KIERUNKOWE — zgodnie ze standardami nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia.
- D. PRZEDMIOTY KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELSKIEGO
  1. Blok przedmiotów psychologicznych i pedagogicznych

Psychologia

Główne teorie rozwoju człowieka. Czynniki sprzyjające rozwojowi człowieka i hamujące je-

go rozwój, stadia rozwojowe a możliwości i zadania wychowania. Procesy poznawcze. Mowa i porozumiewanie się. Uczenie się. Procesy emocjonalno-motywacyjne. Psychologia różnic indywidualnych. Interakcje nauczyciel — uczeń. Przystosowanie emocjonalno-społeczne w grupie rówieśniczej. Rodzinne uwarunkowania rozwoju. Zaburzenia zachowań.

Pedagogika

Teorie oddziaływań wychowawczych. Struktura i przebieg procesu wychowawczego. Wychowanie fizyczno-zdrowotne, poznawcze, moralne oraz estetyczne. Podstawowe cechy i zadania współczesnej szkoły. Problemy pedagogiki szkolnej (odpowiedzialność nauczyciela i wychowawcy, niepowodzenia szkolne, społeczny wymiar edukacji). Elementy pedagogiki specjalnej i nauczania integracyjnego. Nauczanie i kształtowanie umiejętności — metody i środki. Metody aktywizujące w procesie kształcenia. Praca z grupą rówieśniczą. Ocena osiągnięć szkolnych uczniów. Organizacja pracy szkoły. Współpraca z rodzicami. Edukacja prorodzinna. Edukacja fizyczno-zdrowotna. Edukacja społeczna. Podstawy edukacji ekologicznej. Organizacja czasu wolnego ucznia.

2. Dydaktyka przedmiotowa

Cele edukacji przedmiotowej. Struktura wiedzy przedmiotowej. Poziomy kształcenia z uwzględnieniem korelacji międzyprzedmiotowych. Planowanie pracy dydaktycznej. Rozwijanie umiejętności operowania zdobytą wiedzą oraz metody kształtowania różnorodnych kompetencji w powiązaniu z potrzebami życia codziennego. Metodyka nauczania w ujęciu prakseologicznym. Organizacja procesu nauczania i uczenia się z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz środków multimedialnych stosowanych w nauczaniu poszczególnych przedmiotów. Budowa lekcji. Typy i struktury programów nauczania, zasady ich tworzenia. Ewaluacja pracy nauczyciela.

3. Przedmioty uzupełniające

Przedmioty uzupełniające obejmują:

- 1) zajęcia z zakresu emisji głosu, zasad bezpieczeństwa, udzielania pierwszej pomocy, odpowiedzialności prawnej opiekuna;
- 2) inne przedmioty uzupełniające przygotowanie zawodowe nauczyciela, takie jak: etyka, kultura języka, historia i kultura regionu, przedmioty z zakresu sztuki i wiedzy o sztuce; zestaw tych przedmiotów ustala szkoła wyższa, w zależności od jej możliwości i zainteresowań studentów.

Kształcenie nauczycielskie powinno być realizowane w okresie nie krótszym niż cztery semestry, z uwzględnieniem zasady, że przygotowanie psychologiczne poprzedza pedagogikę, która wraz z wiedzą kierunkową jest podstawą kształcenia w zakresie dydaktyki przedmiotowej.

VI. PRAKTYKI PEDAGOGICZNE

Praktyki pedagogiczne organizowane są w różnych typach szkół i placówek, a obowiązkowo w tych, do pracy w których absolwent studiów uzyska kwalifikacje. Obowiązkowa praktyka pedagogiczna powinna być realizowana w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin, przy czym zajęcia prowadzone przez studenta powinny stanowić co najmniej 20 % czasu praktyki. Szkoły wyższe kształcące nauczycieli powinny utrzymywać kontakt ze szkołami i placówkami, w których studenci odbywają praktyki, i środowiskiem oświatowym.

VII. STUDIA PODYPLOMOWE

Kształcenie nauczycieli na studiach podyplomowych może być prowadzone w zakresie:

- 1) kształcenia kierunkowego, jeżeli:
  - a) program studiów uzupełnia przygotowanie merytoryczne absolwenta studiów wyższych zawodowych lub studiów magisterskich na kierunku (specjalności) zbliżonym do zakresu merytorycznego studiów podyplomowych, tak aby łącznie spełnione były standardy nauczania dla właściwego, zgodnego z nazwą przedmiotu lub zajęć, kierunku studiów,
  - b) studia prowadzone są w wymiarze co najmniej 350 godzin i trwają co najmniej trzy semestry;
- 2) przygotowania pedagogicznego, jeżeli:
  - a) studia prowadzone są dla absolwentów studiów wyższych zawodowych lub studiów magisterskich na kierunku (specjalności) dającym przy-

gotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć,

- b) program studiów uwzględnia określone w niniejszych standardach dla studiów wyższych zawodowych i studiów magisterskich przedmioty kształcenia nauczycielskiego wraz z minimalnym obciążeniem godzinowym oraz treściami programowymi i praktyką pedagogiczną realizowaną w obowiązkowym wymiarze co najmniej 150 godzin;
- 3) przygotowania do pracy w szkołach i placówkach specjalnych, jeżeli:
    - a) studia prowadzone są — w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów — dla absolwentów studiów wyższych zawodowych lub studiów magisterskich, którzy posiadają przygotowanie merytoryczne i pedagogiczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, a uzupełniają przygotowanie do pracy w szkołach i placówkach specjalnych,
    - b) program studiów zawiera treści kształcenia, które umożliwiają nabycie wiedzy na temat potrzeb i możliwości edukacyjnych dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, współpracy ze specjalistami wspomagającymi rozwój dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz wiedzy i umiejętności w zakresie przygotowania i realizacji procesu wychowania i nauczania optymalnych do rodzaju i stopnia niepełnosprawności,
    - c) studia prowadzone są w wymiarze co najmniej 280 godzin.